

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 1 Agost de 1914

Núm. 352

Sò de Ferralla

SUMARI

Sò de Ferralla.

De la consciència privada en els homes públics, per J. MORATÓ.

L'ultimatum d'Austria-Hongria a Serbia, per V.

Els fills del Rei, per F. MASPONS I LABRÓS.

El Cançoner, Poemes de Josep Pijoan.

Postdata, per JOSEP LLEONART.

Poema de la Pedra.-I a Seu de Barcelona, per MANUEL BRUNET.

XIII Curs Internacional d'Expansió Comercial.

De la premsa

El salario mínimo en Inglaterra.

El cine y la censura, per ANTONIO ESCOBAR.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Avui com avui, han d'ajornar-se vives apreciacions d'afers de Catalunya.

Totes les actualitats semblen destenyir-se davant aquesta actualitat formidable: la guerra. Ella ha vençut, amb son interès suprem, la curiositat de totes les delícies i les quimeretes de la pau. Tant prehistòrica, tant absurda, tant cruel com volgheu, la guerra té això, que dona una mica d'il·limitat als hòmens.

* * *

El pobre badoc, enraonant a la porta de la botiga, a la taula del cafè o en el llit conjugal de ço que el diari porta, diu avui en dia, havent-hi guerra, paraules que no li caben a la boca; ell, magre positivista, fa averanys, tenebrós com un vell augur; s'oblida de parlar a la menuda dels incidents quotidians de la seua vida vegetativa, segurament perquè s'endevina massa menut davant un negre horitzó tempestuós.

I ni ell, ni l'aciençat, ni el sentimental, ningú gosa dir-ho, però tothom es recolza damunt qualsevol rotatiu amb la disposició d'anar a contemplar un alt espectacle. De segur que hi ha pacifistes als quals domina aquesta disposició d'esperit, i que es creuen juguina d'una pura deixalla atàvica. Però la raó d'aquest fenomen segurament és més pura. Veiem de aclarar-ho.

* * *

La comprensió d'una guerra, que es veu, és escassa, però la seva qualitat impressiona fonament l'esperit.

En els moments d'una guerra l'atenció conscient dels hòmens ha anat repa- rant en posicions precises dels Estats,

en encadenaments perfectament controlats dels incidents esdevinguts, en menudencies causídiques. Això fa que si històricament estudiem les en-vistes i els dies cruentos d'una guerra antiga, i recollim el testimoni dels contemporanis d'aquella guerra, els trobem infal·liblement desconixedors de tot l'abast de la gran convulsió, errant la seva significança, midant-ne malament les proporcions.

En canvi, l'instint, del qual l'home es dona vergonya de vegades com Nostre Pare Adam se'n donà de veure's nú, l'instint ve a dir-nos confosament:—Els dies de cada dia, home banal, sents les veus, mires els alfabetos de les coses concretes, de les hàbils objectivacions de l'home, del rodatge convingut. I més enllà d'això hi ha quelcom d'inconegut, d'habitualment silenciós, de terriblement silenciós: lleis i principis que s'estudien en abstracte i que, no se sab com, són transfosos dintre la vida, essencials i inextingibles dintre d'ella. L'humanitat en l'estat normal, dels afers de la terra prepondera ella amb les seues ben concertades i ben capides armonies; però si arriba a succeir un poderós trasbalsament, l'humanitat es converteix en una força gairebé natural, com el vent: la vida hi és allavors més orba i més potent, es descobreixen ritmes insospitats del món, lleis i principis, que foren gairebé impenetrables a la tasca conjectural del savi, criden en un idioma primitiu i extraordinari; l'observador imparcial s'astora, i sembla talment que més enllà de les boirades prenyades de detonacions hi hagi un Walhalla, un Olimp groller—però un Olimp.

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

De la consciència privada en els homes públics

El procés Caillaux ha actualitzat una vegada més el tema de si és o no és lícit ficar-se en la vida privada dels homes públics i de si té que veure en la conducta pública la conducta privada. Com en totes les coses d'aquest món, jo crec que en aquesta és impossible formular una opinió concreta de caràcter absolut. Hi han hagut brètols insignes que han estat insignes governants; una ullada a l'Historia és prou perquè no hi hagi dret al dubte. Doncs si hagués estat lícit ficar-se en llur vida privada i fer pensar en els afers comunals el concepte que aquesta hagués merescut, moltes nacions se'n haurien vist perjudicades i l'humanitat mateixa se'n hauria ressentit.

Però, també en el mal, com en tot, s'ha de distingir de categories. I entre brètol i brètol poden establir-se veritables abims. Del brètol heròic al baix egoista de consciència tortuosa, empès per la raja eternal de satisfaccions concupiscent, la gamma és immensa. El primer, posat davant dels destins d'un poble, pot arribar, i àdhuc és probable que arribi, a encarrilar-los per les rutes lluminoses del progrés i de les glories humanals. No hi fa res que sigui personalment un ambiciós. Fins al ser-ho constituirà una ferma ferma de reeiximent en les empreses que escometi a benefici del comú, l'honor del qual el consolarà tal vegada de la pèrdua del propi. En canvi, el brètol cavernós, sense ideals amples ni gestos heròics que hi responguin, serà sempre una rêmora pels seus semblants. I entre el bé de la república i el propi, sempre sacrificarà el de la república. Jo crec que un pròdig disbau-

xat, malversador de la propia fortuna, pot arribar a ésser un bon administrador comunal. Perquè el pròdig pot ésser, i sovint la seva mateixa prodigalitat ho prova, un perfecte altruista, i com a tal, un home apte per sentir la responsabilitat dels interessos que li són confiats. Ben diferent de ço que succeiria en un avariciós que hagués arreplegat una fortuna fabulosa a copia d'estalvis inaudits, de maniobres deshonorants i de procediments il·legítims. I és que l'avariciós de semblant mena està absolutament incapacitat de manejar oli sense untar-se'n les mans. Més encara: sense omplir-ne les propies piques en detriment de les del comú. Doncs ¿què hauràn de fer els patriotes quan un subjecte de semblant tarannar aspiri a l'administració de la república? ¿Aturar-se davant la vida privada de l'avariciós com davant d'una barrera infranquejable? ¿No serà més patriòtic ficar-se heroicament dins la consciència de l'atrevit i obrir-la a la llum en l'interès sagrat de la patria? Perquè, tal pot ésser l'home d'hipòcrita, que no tingui en apariència cap punt flac per on atacar-lo amb probalitats de reeiximents. I aleshores no hi cap altra cosa, si és il·lícit ficar-se en la vida privada, que sacrificar el bé de tots al d'un ésser repugnant, digne tan sols que se l'esclafi sota peu.

El brètol heròic pot fer grans coses; el brètol mesquí i refinat, ni les pot entendre. El primer fins pot traspasar els límits de l'orde purament material; el segon, acostumat als camins soterranis, té el límit del vol arràn de terra. El *Don Juan* andaluc i el nostre comte Ar-

nau, en certes circumstancies, podrien, amb tot i llur pregona immoralitat, haver estat salvaguarda de la moral pública. Però mai serà lícit suposar-ne capaç a un corruptor de menors.

Per mi, quan se tracta de si és o no és lícit estendre a la llum del sol la vida privada dels homes públics, s'adopta un punt de vista fals. Jo crec que'l problema s'hauria de plantejar en el sentit de si és lícit als homes públics tenir una vida privada en la qual no ho sigui poder-se ficar. No parlo, naturalment, de la vida íntima de la família ni àdhuc de certs esgarriaments passionals que poden fer víctimes en les més nobles naturaleses, sinò d'aquella vida extrafamiliar que vol ésser el marge on se coneixen els baixos instints i ve a constituir per alguns una mena de zona neutral que separant la llar i el món, sols ha pogut ésser declarada invulnerable per virtut de l'egoisme col·lectiu.

Al cap d'avall hem de reconèixer que si un brètol heròic pot fer un excel·lent governant, millor el farà, en igualtat de circumstancies i talent per talent, un home que, en els seus afers privats, hagi donat mostra d'una conducta impecable i hagi obeït sempre a intencions dretures.

J. MORATO

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Lleonart.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela 50

L'ultimatum d'Austria-Hongria a Serbia

El 24 de Juliol de 1914 els embaixadors d'Austria-Hongria a Alemanya, França, Anglaterra, Italia, Rússia i Turquia, varen rebre l'ordre circular següent, amb encàrrec d'executar-la al matí:

«El Govern imperial i reial s'ha vist forçat a dirigir el 23 de Juliol, pel ministre de Austria-Hongria a Belgrado, la següent nota al Govern Serbi:

«El 31 de Març 1909 el ministre reial de Serbia a Viena, feu al govern imperial i reial, sobre les instruccions del govern Serbi, les següents declaracions:

«La Serbia reconeix no ésser vulnerada en sos drets, per el fet complert a Bosnia-Herzegovina, i que's conformarà, per tant, a la decisió que prenguin les grans potencies, de conformitat amb l'article 25 del tractat de Berlín. Acceptant el consell de les grans potencies, la Serbia es compromet de ara estant, a fer renúncia de l'actitut de protesta i d'oposició adoptada per ella des de la tardor última; com a conseqüència de la aneixió, se compromet a modificar la direcció de sa política actual enfront d'Austria-Hongria per mantenir d'aquí endavant amb ella bones relacions de veïnatge.»

L'història, però, dels últims anys particularment, els dolorosos aconteixements del 28 de juny últim, han demostrat l'existència, a Serbia, d'un moviment subversiu, l'objectiu del qual és el de deslligar de la monarquia austro-hongaresa algunes parts de sos territoris.

Aquest moviment, que ha prèns naixença sota l'esguard del govern serbi, ha pervingut a manifestar-se més enllà del territori del seu regne, per actes de terrorisme, per una serie d'atentats i d'assassinats.

Lluny de complir els compromisos formals continguts en la declaració del 31 de març de 1909, el govern reial serbi rès ha fet per impedir aquest moviment. Ha tollerat els maneigs criminals de diferents Societats i organitzacions dirigides contra la monarquia, el llenguatge desaforat de la premsa, l'apologia dels autors dels atentats i la participació d'oficials i funcionaris en agitacions subversives. Ha permès una propaganda malsana dins l'ensenyança pública i ha tollerat, en fí, totes les manifestacions que podien incitar la població serbia al odi contra la monarquia i al despreci contra ses institucions.

Aquesta tolerencia culpable del govern reial serbi, no ha parat ni a l'època mateixa que'ls esdeveniments del 28 juny últim han mostrat al món enter ses funestes conseqüències.

Apareix clarament, per les deposicions i declaracions dels autors criminals del aten-

tat de 23 juny, que'l crim de Serajevo ha estat tractat a Belgrado; que'ls assassins reberen les armes i les bombes de les quals eren provistos, d'oficials i funcionaris serbis, pertanyents a la Narodna-Obrana i, en fí, que l'enviu dels assessins i les armes a Bosnia, fou organitzat i realitzat pels caps de servei de la frontera.

Els resultats, aquí damunt exposats, de l'instrucció, no permeten al govern imperial i reial observar més temps l'actitut de paciència i d'expectativa que havia servat anys i anys, enfront de aquests maneigs que tenen la llar a Belgrado i d'allí són propagats a tots els territoris de la Monarquia. Aquests resultats imposen, al contrari, al govern imperial i reial, el dever de posar terme als maneigs que constitueixen una permanent amenaça per la tranquil·litat de la monarquia.

Per assolir aquest resultat, el govern imperial i reial es veu en l'obligació de reclamar del govern serbi l'afirmació oficial, que condemna la propaganda dirigida contra la monarquia, o siga el conjunt de maneigs el resultat final dels quals és deslligar de la monarquia territoris que li pertanyen, i que'l govern reial es compromet a suprimir per tots els medis aital propaganda criminal i terrorista.

A fí de donar a son compromís un caràcter solemne, el govern serbi farà publicar a la primera pàgina de son *Diari oficial* del 26/13 Juliol a següent declaració:

«El Govern reial de Serbia condemna la propaganda dirigida contra l'Austria-Hongria, o siga el conjunt de maneigs que tenen per fi el deslligar de la monarquia austro-hongaresa territoris que li pertanyen, i sent molt sincerament les conseqüències funestes d'aquests maneigs criminals.

»El govern reial serbi se plany que oficials i funcionaris serbis hagin prèns part en aquesta propaganda i hagin d'aquesta manera compromés les relacions de bona amistat que'l govern reial serbi s'havia solemnement compromés en mantenir, en sa declaració de 31 març 1909.

»El govern reial reprova i rebutja qualsevolga intent d'immiscuiment en el destins dels pobles de qualsevolga part de l'Austria-Hongria, i considera com a dever seu l'avisar a tots els oficials i funcionaris que obrarà de la manera més severa, en el pervenir, contra tothom que sia culpable de semblants maneigs i que dedicarà totes les seves forces a prevenir-les i reprimir-les.»

Aquesta declaració es posarà en coneixement, al mateix temps, de l'exèrcit, per medi d'una ordre del dia de Sa Majestat el rei i es publicarà en l'orgue oficial del exèrcit.

El govern reial serbi es compromet per altra banda:

1.er A suprimir totes les publicacions excitadores de l'odi o del despreci a la Monarquia i la tendència general de les quals fos dirigida contra l'integritat territorial de ella;

2.on A procedir a la dissolució immediata de l'Associació apel·lada «*Narodna-Obrana*» confiscant-li tots els instruments de propaganda, i a fer el mateix contra les altres Societats i Associacions serbies que es dediquen a la propaganda contra l'Austria-Hongria.

El govern reial pendrà les mides necessaries a fi que les Societats dissoltes no puguin continuar llur activitat amb altre nom o forma;

3.er A el·liminar, tot seguit, de l'instrucció pública serbia, tant en el que fa referència al còs ensenyant, com als mètodes d'ensenyança, tot el que serveixi, o pugui servir a fomentar la propaganda contra l'Austria-Hongria;

4.art A apartar del servei militar i de l'administració en general, tots els oficials i funcionaris culpables de propaganda contra la monarquia austro-hongaresa: el govern austro-hongarès se reserva el dret de comunicar llurs noms al govern reial i senyalar-li els fets que'ls són imputats;

5.nt D'acceptar la col·laboració a Serbia dels òrguens del govern austro-hongarès en la supressió del moviment subversiu adreçat contra la integritat del territori de la monarquia;

6.è A obrir una enquesta judicial contra els participants del complot del 28 Juny que estiguin en territori Serbi; òrguens delegats per el govern austro-hongarès pendran part en ella;

7.è A privar amb mides d'eficacia, el concurs de les autoritats serbies en el tràfic il·licit d'armes i explosius al través de la frontera, a llicenciar i castigar severament els funcionaris de servei a la frontera de Schabatz i de Loznica, culpables d'haver ajudat als autors del crim de Serajevo, facilitant-los el pas de la frontera;

9.è A donar al govern austro-hongarès explicacions sobre els conceptes injustificables de alts funcionaris serbis tant a Serbia com a l'estranger, els quals malgrat de llur posició oficial, no han dubtat, després de l'atentat de 28 de juny, en expressar-se al ésser interviewats, en forma per demés hostil contra la monarquia austro-hongaresa;

10.è En fí, a advertir sense pèrdua de temps al govern austro-hongarès l'execució de les mides compreses en els punts precedents.

El govern austro-hongarès espera la resposta del govern reial tot lo més tard fins el dissabte 25 de aquest mes a les sis de la tarda.»

Fins aquí el text de la *Nota* o ultimatum adreçada pel govern d'Austria-Hongria al

govern de Serbia; a continuació el comte de Berchtold s'extén en llargues consideracions en les quals intenta justificar l'actitut adoptada pel govern austriac i acaba autoritzant als embaixadors per entregar una copia de la comunicació als ministres d'Estat de les potencies dites al començament que són les que signaren l'acta de Berlín.

Acompaña també a la Nota o ultimatum una memoria que fa referencia als resultats de l'instrucció de Serajevo respecte als funcionaris a que fan referencia els paragrafs 7.è i 8.è; segons ella, el crim de Serajevo fóra l'obra no ja de la Nació sinó de sos òrguens oficials l'Estat i el govern, i això és un poc groixut per fer-ho creure a tota l'Europa; i sobre tot no era certament el camí seguit el més a propòsit per dur la convicció que l'actitut de l'Austria és de pura defensa, com pretenen la Nota i la memoria; i no de revenja de fracassos internacionals no molt llunyans i dels resultats d'una guerra que fou un desastre per l'aspiració secular del Imperi dualista resumida en el lema «Drang nach Osten».

Serbia acceptà la quasi totalitat de les demandes Austriaques, posant però algunes

limitacions a l'intervenció dels «orguens» austriacs a les enquestes a fer; això no ha satisfet com era de preveure al Govern i a aquestes hores ja està declarada la guerra entre l'Austria-Hongria i la Serbia.

Serà aquesta guspira — ja de prou importancia — la que abrandarà tota l'Europa? Es molt difícil fer vaticinis; «la por guarda la vinya» diu la saviesa del adagi català, i pot-ser que ella també ens eviti aqueix abrandament que fora de conseqüències paoroses.

V.

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Els fills del Rei

Heus-aquí que una vegada era un rei, que anava de caça, i adelerat darrera de una peça, se ficà dins d'una boscuria de la qual no sapigué sortir-ne, fins que se li feu nit, i buscant d'ací i d'allà, al últim arribà a obirar un llum, llumet, que era molt lluny, i ell que va dirigir-s'hi.

I quan va ser-hi, trucà a la porta de la casa i li preguntaren:

—Qui hi ha?

I ell que diu:

—Soc el rei, que m'he perdut anant de caça.

Podeu contar si li van obrir la porta i l'acatament que li feren! Procuraren donar-li tot lo bo i millor i l'aconduiren a una cambra prop de la que les noies dormien

I en sent a mitja nit, la noia gran que diu:

—Ai! si jo em pogués casar amb el rei amb una fanega de blat li mantindria tot el reialme.

I la mitjana que diu:

—Si jo m'hi pogués casar, amb una peça de drap li vestiria tot l'exèrcit.

I la més petita que diu:

—Si jo m'hi casés, ne tindria un fill amb l'estrella del dia al front i una noia amb la de la nit.

I tot això el rei s'ho escoltava. I al matí següent se'n anà, i quan fou al palau, manà a buscar les tres noies. Les quals ne reberen gran temença, mes obeiren, i una volta davant del senyor rei, aquest les hi preguntà què és del

que havien enraonat durant la nit que ell havia passat en sa casa.

I elles totes tremolaven de por que no les castigues, mes tant i tant ho manà el rei, que la més gran diu:

—Jo vaig dir que si per cas me podia casar amb Vostra Majestat, amb una fanega de blat mantindria tot el reialme.

I la segona diu:

—Jo, que amb una peça de drap vestiria tot el vostre exèrcit.

I la més petita no gosava en cap manera. Per fi va dir:

—Jo vaig dir que si em casava amb Vostra Majestat, tindria un noi amb la estrella del dia al mig del front i una noia amb la de la nit.

I el rei que diu:

Doncs tu et casaràs amb mi.

Podeu contar quina alegria tingueren! Se celebraren unes grans bodes i vivien a tot plaer, quan s'esdevingué el declarar-se una guerra i el rei tingué de anar-hi.

I quan hi fou, heus-aquí que la noia parí un noi i una noia, ell amb l'estrella del dia al mig del front i ella amb la de la nit; i les germanes, que eren totes envejoses i no li volien bé perquè era més que elles, agafaren les dugues criatures, les ficaren dintre una caixeta i les llençaren al mar, i com el rei les hi havia encomanat que així que parís la seva dona, li enviessin la criatura per veure si era cert el que abans de casar-se havia dit, les germanes agafaren dos fills de gitano i els hi enviaren, dient-li que eren els que havien nascut.

El rei quan els vegé tant lleigs, fou fortament enutjat i manà que, puix la seva esposa l'havia enganyat, incontinent fos morta, com així ho feren executar les germanes.

Ara, heus-aquí que un pescador, tot pescant, pescant, trobà la caixeta, i veient aquelles dues criatures tant hermoses, se les emportà a casa seva i digué a la seva dona:

—Ai, dona mèva! avui si que porto bona pesca.

I ella que li diu:

—Si, prou, ja m'ho sembla, sempre

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments Unifas

Barcelona

Ronda Sant Pere 8

dius que has pescat bé i mai portes res a casa i cada dia som més pobres.

—Te dic que sí, que he pescat bé.

I li ensenyà la capça. La dona quedà encantada de veure aquelles criatures tant hermoses; les hi buscà dida i les feu criar com a seves propies.

Heus-aquí que quan tingueren vuit anys, els pescadors sentiren una veu que els hi deia:

—Torneu aqueixos nois allí on vareu trobar-los.

Els al principi no en feren gens de cas perquè els estimaven molt i es deien entre sí: «A la capça no hi caben pas, i a la mar no els hi volem tirar». Mes cada nit sentien la mateixa veu, i a l'últim, tots esporuguits i amb prou recança els portaren a la platja i allí els deixaren.

Així que ells estigueren sols, se'ls aparegué una senyora qui els digué:— Jo sóc la vostra mare; no temeu mai res per perill que us vejau, que jo vetllo per vosaltres; el que sí vos encomano és que no us deixeu mai; no us separeu l'un de l'altre per cap cosa: estimeu bé a Deu, i sigueu ben bons minyons.—I donà uns rosaris a la noia, que eren el menjar de l'ànima, i un sarró al noi per posar-hi la vianda que els donessin.

Els nois tots contents li prometeren fer lo que ella els hi deia i se'n anaren, caminant, caminant, fins a ésser a una ciutat molt gran, i en ella a davant de un argenter, encantats de tanta riquesa com a dintre l'aparador hi havia.

L'amo al veure'ls parats amb tanta insistència se'ls mirà i quedà tant prendat del noi que li digué si volia quedar-se per aprenent.

El noi digué:

—Prou, mes no em puc separar de la meva germana.

I l'argenter se'ls quedà a tots dos.

Un dia el rei li manà que fes una corona tant bona que no n'hi hagués cap de tant rica i hermosa, i encara que l'argenter en sabia, entrà en grossa temor de no endevinar el gust del rei, tant bona la volia, i de rebre un gros càstic, i es posà tot trist i de mal humor.

El noi ho reparà i tot era preguntar-li què tenia, mes l'argenter no li volia dir en cap manera, ja que en res podria adobar-li.

Per fi, tant l'importunà el noi, que va dir-li, i el noi que li diu:

—Doncs jo m'empenyo en fer-la, amb tal que me deixeu tancar en una cambra junt amb la meva germana.

L'argenter hi consentí i quan els dos nois estigueren tancats en sa cambra se'ls aparegué sa mare i feu una corona que era meravella de veure.

Al matí següent quan l'ensenyaren a l'argenter no quedà aquest poc parat i

fou tant content que més no podia. Els hi feren una pila de petons i els hi digué que puix ells l'havien feta, ells mateixos la presentessin al rei.

Heus aquí que quan el rei els va veure, sentí un surt al cor, com si li digués alguna cosa i se li esdevingué al pensament que com aquells podrien ésser els seus fills. Fou molt content de la corona que li duïen i els hi digué què era el que volien per paga.

I els nois respongueren que volien un palau davant del seu mateix.

El rei ne fou content i els bastí un palau que encantava de veure, i sempre els volia tenir aprop, a pesar de la tristesa que li causava el veure'ls, pensant que com ells devien ser els seus propis fills.

Les dues germanes, que vivien en el palau del rei, al veure'ls, desseguida els van conèixer i pensaren que si el rei descobrís tota la maula les mataria, i amb aquest temor anaren a trobar una bruixa i li demanaren com ho podrien fer per perdre'ls.

I la bruixa que els hi respón:

--Digueu a la noia que és molt guapa i vistosa, emperò que per ser-ho més li falta collir la tulipa que dona hermosura, que és allí dalt d'aquelles muntanyes; i com en ella hi viuen dos lleons molt grossos i feréstecs, no en sortirà, i després podreu dir-ho al noi.

Les germanes ne foren totes contentes i anaren a veure els nois i digueren a ella que era molt guapa i vistosa, mes que per ser-ho més era precis que anés a buscar la tulipa d'hermosura, que era dalt d'aquella muntanya.

I a la noia li entrà la presumpció i volgué anar-hi, mes com no podia separar-se del seu germà, resolgué anar-se'n també amb ell. De lo qual ne foren molt contentes les germanes, perquè així d'un sol cop es desfeien dels dos.

Els nois que se'n van, i, camina que caminaràs, quan foren lluny se'ls hi

aparegué la seva mare, la qual els hi digué que a dalt de la muntanya hi havia dos lleons que voldrien matar-los, mes que no se'n espantessin i els donà un cavall que corria com el vent i un pa calent a cada ú, encomanant-los que així que trobessin els lleons els hi tiressin, els dos pans; que correguessin a collir la flor de la tulipa i muntant el cavall que corria com el vent fugíssin i els lleons no podrien atrapar-los.

Els nois ho feren tal com la seva mare els hi havia dit, tiraren el pa calent als lleons, culliren la tulipa i apretaren a córrer amb el cavall que els lleons no pogueren atrapar-los.

Quan foren a llur palau, la noia tornà d'una hermosa mai vista, amb prou rabia de les tíes que no capien com havien pogut salvar-se, i el rei n'estava tant agradat d'ells, que donà un convit i va invitar-los a la seva taula.

Heus-aquí que quan foren a mig dinar aparegué una colometa blanca i fa un ou al plat del rei. Podeu contar si tothom va quedar admirat, fins el mateix rei, i les germanes aprofitant-se de aquell estupor, tement d'allò alguna cosa, canviaren l'ou amb un de gallina. Mes la coloma així que ho veié diu:

—Així com han canviat l'ou, canviaren els teus fills.

El rei quedà que no sabia el que li passava. Incontinent preguntà a tothom, i descoberta la maldat de les germanes, feu penjar-les, honrà als dos nois com als seus fills i prínceps, feu anar a buscar els pescadors a qui donà el palau que havia fet pels nois, i visqué feliç per tots els anys de la seva vida.

F. MASPONS I LABRÓS

RON BACARDI

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antiseptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

EL CANÇONER

Poesies de Josep Pijoan

XIII

COPIA DE L'ANTIC

O dies venturosos
quan fòra de neguits
passava l'existència!
Quan després d'atanyosa matinada,
i de senzill dinar,
juntava el meu remat per abeurar-lo
als sots de la riera!
Corrien les primales
jugant amb els cabrits,
i les més velles cabres
pujaven trapaceres
sobre les grosses roques que, arriades
per la d'hivern valenta torrentada,
a l'aigua entretinguda
obliguen a tombar
com a trena argentada.

Després quan al mig jorn
la gran calor apreta,
i el sol sembla es deturi
dalt de la volta blava,
veniem a la verda reconada
que el riu entretingut gosa en besar la.
O fresca i regalada volta del riu!
Ja, no mai més retornaràs sonora
l'eco ditzós dels meus silvestres cants;
ni amb ta frescor acolliràs benigna
el repòs meu, i aquest de la remada!
Adeu, o tu, la dolça migdiada,
descans forçós que la calitja imposa,
somni tranquil mentre el sol vigila
del remat el pacífic repòs.
Adeu, somni lleuger,
ple de recors i imatges,
i aquell solemne despertar dolcíssim
a la clara delícia de la tarda.

Adeu, aquell retorn
quan el remat guiant-ne,
pujàvem pels costers cap a la jaça;
i aquella hora de pau en les soleres,
quan el remat voltant-me,
fixava en mi els seus ulls entre les ombres;
i al soroll de la cleda que s'obria
venia acorriolat cap a tancar-se.

XIV

EL VELLEI ALEGRE

A! com cantava! La llesta melodia
omplia aires i camps de sanitat.
A dalt del carro el bon vellet venia;
per fer li lloc jo em vaig tirà a un costat.

Al geste meu la mula s'aturava:
—O Vella, Vella, ets diferent de mi!
Te doblo els anys, el meu viure s'acaba
i no em fa por l'aver-me de morir!

Mai més l'he vist, recordo aquella cara
i el crit alegre amb que em va dir: ¡Adeu!
el sol ponent rejuvenia encara
i els arbres trencaven a sa veu.

XV

NADAL

Se lleven dematí les gallinetes,
i el gall publica la blancor del món.
A dintre de l'estable que feien farinetes,
la mula diu així de cara al bou:
—Quant ve aquest temps, no surts a la pastura,
conec que vas tornant-te casolà!
—Es que tinc somnis d'or, somió la ventura,
que fins el jaç de l'estable serà gra!
Desperden les ovelles esverades
a la llum tebia i grisa del corral;
pel gran forat obert de les teulades,
es veuen claredats passar per dalt!
Al gran soroll de barrumbó i esquella,
el llop i la guilla que feien centinella,
dessota la finestra del pastor,
se'n fugen sense pendre li el formatge
que tenia a defora, a la frescor.
I el llop deia:—Fujo i no tinc por!

El Poemet del Pa

Beneit qui es fa la vida
del treball de ses mans;
la dona li és com parra
de fruita proveïda:
refresca el seu descans.
Els fills com brots d'oliva,
li puguen drets i sans.

I

LA FE DEL TREBALL

Cançó de llaurar

Au, tira, Roig!
tira, Morat!
la humil cançó
s'ha començat.

Un pobre llaurador,
corbat damunt l'arada,
semblava el seu just pa,
per la vinenta anyada.
També dintre el seu cor
un altre gra hi semblava,
l'angunia del treball
que tard o d'hora grana.
Rebia amb front serè,
la feina tan amarga
com manament d'algú
que pel bé nostre ho mana.

Au, torna, Roig!
gira, Morat!
un solc de l'altre
sempre al costat.

Vingué, vingué aquell temps,
que el blat mig mort es glaça;
del fruit dels seus sembrats
ben poc se'n refiava.
Però sempre a dintre el cor
creixia l'altra grana,
la grana del bon zel,

que així el confortava:
—No hi ha treball perdut
si és fet de bona gana;
si tu no en veus el fruit,
algú sabrà ón para.

Au, gira, Roig!
torna, Morat!
un altre solc
i hem acabat.

Per fi veié els séus camps.
rublerts d'espigues blanques,
però com un gra millor
cullia eixes paraules:
Florida del treball,
véns quan no t'esperava,
com el present d'algú
que mai ens desampara.
Com me l'han dat a mi,
jo dec donar-lo als altres!
Germans, preneu d'eix blat
tot lo que us faci falta.

Atura't, Roig!
plega, Morat!
fem un repòs
que hem ben guanyat.

II

LA FARINA

Gentil bona dona
que passes farina:
és nostra gran pena

la pluja ben fina
que vas cedaçant!

Que passi i repassi
la fresca blancura,
que surti més neta,
que surti més pura
per entre tes mans!

No et dolguí eixa feina,
companya divina;
t'uneix amb nosaltres
la clara polsina
que nimba ton cap!

Ditxós qui pot veure
ta blanca figura,
que a dintre la casa
li treu l'amargura
del fruit del treball!

Per tu la fornada
serà consagrada;
serà com farina
que hi poses llevat:
que creix beneida
i es fa saborida
quan tu l'has pastat!

III

EL LLEVAT

Qui se'n recorda dels pans menjats,
en la desfeta de les edats?
De l'amargura d'aquells pans tristos,
qui en fa memoria? Ningú els ha vistos,
ja són passats!

Però va per l'aire, pols misteriosa,
com la reliquia de cada cosa;
se'ns fica a dintre, quan respirem;
i en eix pa nostre, quan el pastem,
també s'hi posa.

Al cor de dintre de la pastera
llevat s'hi guarda de la darrera;
del un a l'altre, com tradició,
els pans l'hereden eixa llevò
de la primera!

Encara ens parlen del primer pa;
fan de pregunta: Qui el va llevà?
I d'on venia l'agre planter
que la farina pe cop primer
va fecundà?

També nosaltres serem passat;
nostres pans tristos ja els han comptat;
si aquestes cargues ens són feixugues,
un llevat pobre, cobert d'arrugues,
serà guardat.

Parem-hi compte, gent del present;
els nostres dies són un moment
entre el pervindre i el pervingut,
en som l'anella, donant salut
o mal sement!

Qui sab encara lo que en vindrà;
d'aquestes ansies, què en naixerà?
I si per últim, allí en el fons,
han de partir-lo els hòmens bons
un milor pa?

IV

LA COCA

Ploreu amb els que ploren
goseu amb els que gosen.

Mireu, bailets, ja és cuita,
el forn ens l'adelanta
ben endolcida amb mel;
és com primícia santa
que perfumada amb oli
acaba el nostre anhel!

Salteu, petits, voltant-la
la mare que us la porta
amb totes dugues mans;
crideu boi festejant-la
l'alegra coca rossa,
que és filla dels bons pans!

O com me plau sentir-les
vostres gentils baralles
per assolir-ne un troç,
que acaben en rialles
i es menja el més petit
sempre el bocí més gros.

Ressonin d'alegria,
eixes parets fumades,
que veuen nostre dol:
en mig de les vesprades
de fam i de misèria,
llamega un raig de soll!

Una joia tan pura
el cel és qui l'envia,
rebem-la amb pietat;
després de tanta pena,
és justa la alegria
d'un troç de pa ensucrat!

V

EL BÈS DEL PA

Benigne pa! concordia i armonia
de dalt a Baix, de l'home i de les coses,
del món que se'ns entrega

en un bocí terrós que ens alimenta,
i de la nostra vida
pastada i consumida aquí en la terra.
Víctima santa, ofrena i holocauste,
el pa de cada dia!
Quan jo de bon matí vaig per llescar-te,
i al raig de sol entrant per la finestra
em dauro jo, i el pa i la ganiveta...
Quan te'n pujo fins a flor de llavis,
i et faig aquell petó, costum antiga
que de tot temps he vist que s'istilava...
un inefable goig, plàcida calma,
inunda les potències de ma vida.
I quan parteixo la daurada crosta
del pa que se'ns entrega i sacrifica,
un pur desig també a n'a mi m'agafa
de dar-me tot jo al món,
sense ambició ni gloria,
i ja ben nèt de tota vana espera,
em miro sens neguit
el remolí del temps i de les coses.
Rodeu, rodeu, imatges fugitives.
fantasmes d'un present que se'ns escapa;
preneu-me, o bé em deixeu, d'aquestes platges;
la meva ànima quieta i resignada,
com el pa que he llescat s'entrega i calla.

VI

BENEDICCIÓ DE LA TAULA

Beneiu, Senyor, la taula ja parada,
poseu-hi pau abans de començar,
envieu-hi una gota de rosada
que ens purifiqui aquest humil menjar.

Tota la nostra pena i alegria,
la forta lluita està tancada aquí;
és l'amarganta suor de cada dia
que ens la pagueu amb un torrat bocí.

O Pare, ompliu els cors de llum serena,
feu que aquest àpet siga profitós
i ens ensenyi a allargar la mà ben plena
com liberal avui l'esteneu vós.

I quan arribi aquella justa tanda
de beata pau, compliu els nostres vots,
perquè al convit de l'eternal vianda
que no n'hi falti cap, que hi siguem tots.

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc. 2 2 Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DRUGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

POSTDATA

En aquest article, el tercer que al escalf del teatre Benavente m'he sentit mogut a parlar-hi del ser moral de la obra de teatre, voldria donar el restant dels pensaments que aquell escalf ha esponcellat adins meu.

El reputar un mal símptoma la *incomprensión catalana en torno a Benavente* que el confrare senyor Sanchez Rojas senyalava en un seu article de *La Vanguardia*, l'incitar el públic barceloní a una reconciliació amb l'obra de Benavente, per raó de trobar com resultat de les produccions en conec una consciència moral que les fa exhibicions molt més mereixedores del sosteniment d'un públic que no pas altres espectacles que el nostre públic manté: tot això, no tirava pas a convertir ningú al amor del teatre, sinó a advertir els qui ja d'abans són amadors del espectacle dramàtic.

Ni tampoc, al parlar del ser moral que emana de l'acció en certs drames o comedies, no voldria haver donat motiu a ningú de creure's que, trasbalçant les coses de la seva esfera de acció, presumís jo d'investir el teatre d'una missió que ja té l'Església.

Deia que en certes obres de teatre, entre elles algunes de Benavente amb excel·lència, l'acció, amb rialles o gemecs, crea d'una manera meravellosament clara una màxima moral, una ideal afirmació, com l'hàlit de l'acció, com un segon ser que viu per sobre de l'acció vista i oïda, ja d'una vida més espiritual que ella. Afegiré ara que en aquesta resultant, en aquest hàlit de poesia, de consciència, hi podríem veure no solament el secret de la moral d'una obra de teatre sinó el secret mateix del seu valor artístic.

Dient que de drames o comedies semblants n'emana clarament una màxima moral, no volia significar sinó això: una afirmació entenedora; no volia pas dir una norma.

Perquè el teatre, segons el ser moral que li escau, em sembla, és vocat (i bon goig) a donar-nos discerniment, no pas manaments, a facilitar-nos un coneixement dels altres més amatent, més que no pas a regir les nostres propies accions, per tal com el teatre encara no és l'Església, i en l'obra teatral, anc que filla d'una doctrina, no hi ha la font de ella.

Suposant que calgués ara fer un pensament de la gradació per a la criaça d'un plançó humà, em plauria aquesta: Doctrina Mòn, Teatre. No deixaria el

meu deixeble entrar al món sense una idea de doctrina primer de tot; i després d'això essencial, tampoc no el posaria en el perill de rebre els primers coneixements de la vida en el teatre. Voldria que tingués algun precedent de ço que hi ha en els homes, abans de veure'ls moguts per art sobre un escenari. I ja es així com s'acostuma fer.

Mes, ja en aquest graó, si sense detriment del seu natural trobés el meu deixeble adequat a la visió dramàtica, no em cansaria de fer-li alternar la vida amb el teatre, perquè ja en aquest graó, per la virtut concentradora que té l'art, una obra de teatre pot donar per mode de intuïció clarors que la vida no dona sinó en qualitat d'experiència, amb els anys.

Doncs no duria el meu deixeble al teatre creient-me dur-lo a la doctrina, sinó a una platxerosa càtedra que pot perfeccionar-lo cap al coneixement dels altres, cap a l'endevinament en els simp-

tomes externs de ço que de bé i de mal s'ajoca en els homes. A ser discret, i a guardar-se més que no pas a regir-se; a aprendre un art i no encara una doctrina el duria al teatre, car la doctrina ja la beuria a la font mateixa.

Aquesta càtedra platxerosa, creieu-me, barcelonins amadors d'espectacles, la tenim més pura en Benavente que no pas en les menuderíes que manteniú al teatre per passar l'estona, sense recordar-vos que en l'acció teatral, si no una doctrina, tenim de cercar-hi tantmateix una maina de l'esperit. I caldrà guardar-nos igualment d'esperit indiferent per a entrar a dos llocs: al Teatre i al Temple.

JOSEP LLEONART

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguier i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

POEMA DE LA PEDRA

La Seu de Barcelona

Entrem a la nostra Seu per la porta de Sant Iu.

—Aquesta Catedral és una muntanya de pedra, una muntanya esquerra.

—Però vina, mira i repara en aquest recó... guaita com hi floreix i amb quin esplet, i quin màgic secret d'apoteosi i transformació posseeix la pedra. Que no sabs quin és la passió de la pedra?...

Doncs, entra.

Quan entro a la meua Seu per la porta de Santa Llúcia.

Quan entro a la meua Seu per la capella de Santa Llúcia sempre la invoco amb fervor.

«Verge i Màrtir Santa Llúcia, que perquè no fossin esca de pecat els vostres ulls, els arrancareu generosa per fer-ne al Diví Espòs un bell present de noces, i ara amb ingenu candor us els mireu mostrant-los sobre una plata fulgurants com pedreria i a punt d'ornar els dos anells: prec-vos per aquest vostre sacrifici que ara a l'entrar a la meua Catedral, les passions de la pedra no siguin motiu d'escàndol pels meus ulls.

Jo a la meua Seu la veuré presa en veements emoció de voluptat, veuré les con-

cupiscencies de la pedra, i agullonada per l'anel la veuré reblincar-se i llanguir exasperadament com una flama de foc. Fèu que s'elevi el meu esperit com s'eleva la Seu a l'impuls del seu Esperit; i després fèu que repercuteixi a dintre meu el ressonar de la Basílica.

Gloriosa Santa Llúcia, perquè no hagin escàndol els meus ulls, Vos vetlleu atenta els vostres ulls; i la pedra viva feta símbol de passió m'encomenarà a mi son ardor i sa follia... santa follia!...»

LLUM DE CREPUSCLE

Hora de crepuscle, d'un crepuscle morat...

Per sobre la Urbs s'alça la Basílica nimbada de claror i amb majestat sacerdotal.

Una llum rosada i morent llisca sobre una cara d'ella; i a l'altra banda una ombra moradencia i plomiga besa la patina.

Un afany d'agilitat fa elevar embadalida la meua Seu per xuclar tot el misteri del crepuscle. Els finestrals beuen amb avidesa la suavitat d'aquella llum que dins del temple es perfumarà d'encens i de pregaries, i que encara durant el jorn la meua Seu guardarà amb tanta gelosia. I com una boirina la llum crepuscular queda sospesa en l'espai

i moments després s'és fet son amorós abraç amb les tenebres. I s'és fet deixant oir només que un feble extremament... un extremament perllongat i suau com un fregadiç de besades...

I aquest sospir de les ombres i el crepuscle al cenyir-se en abraçada d'amor, l'ha percebut solament la llengueta de foc del sacrifici perpetu... I he vist frissar la llantia amb un tremolor lleu.

JO HE ESTAT UNA NIT DINTRE LA MEVA SEU

Si, jo he restat una nit i m'he fet amic amb el misteri. Jo he escrutat les més negres i paoroses ombres, jo he restat sota la gola del cimbori i m'he endinçat en la obscuritat de la cripta. Mes jo caminava amb por per dintre la meva Seu; l'aire remogut encara que olorós a encens era una freda carícia pel meu rostre, una carícia de mort; i la meva ombra sempre seguint-me arrossegant-se per terra tota allargada, i sempre acompanyant-me i travessant columnes i traient el cap dins les capelles a manera de provocació...

Jo volia voltar la girola, però temia, i prompte fent un surt reculava els passos.

Per tu que en hora de nit no has estat dins la meva Seu, seria parla buida tot el que jo et diria del temor nocturn i del terror del Santuari. Però si estessis una nit dintre la Seu igual que jo, prest t'arrauliries en qualsevol sitial del chor. I allí romandríes així espavordit esperant el somriure primer de l'aurora encara llunyana que allí mai ha esclatat triomfalment, més sempre ha estat llàgim, si descomptes els dies del Corpus i del Ram. I sentiries allí ressonar la quietut que omple i no cab en la Basílica, el bategar de l'Esperit de la Catedral encarnat en la figura d'ombres i de fosca. I si volguessis el cruiximent de la quietut, diries que és el ritme de les hores desgranant-se, el gemec de les que defalleixen i moren, el plor de les que neixen, i la palpació febril i angoixosa de les que gaudeixen de la plenitud del present. Diries que és la nit que allí aleteja imperiosament quan és vinguda la seva hora; diries que són les pregaries i oracions vives encara; diries que és l'ànima de la Basílica homenatjant el Senyor, o diries que són els morts si és que tu ets tímida o poruc.

I a copia de hores i hores, sentiries bategar l'esperit més febrilment encara, i prompte veuries les ombres destriar-se i fugir agitant-se confusament. I al fons, cap a les sis, veuries apuntar-hi una pàlida i indecisa coloració de plata — així el vesillum d'una esperança. — I les ombres a l'obrir la llum les veuries remoure's amb més confusió i fugir cap a sos llocs d'eterna nit; i tot fugint esquinsar-se dolorosament ses vestidures amb els pinacles i dossers del chor, i per un moment al cim d'aquests veu-

ries quelcom voleiar allí talment com un plomall de fum.

Llavors el bategar de l'Esperit és com un ressò llunyà i la serenitat s'imposa a mida que l'aurora es desclou i a dalt dels finestrals se fa una bella i gaia aparició. I veuries en cada un comparèixer un Sant envoltat de clarors, color d'esmail; veuries com mira encuriós la meva Seu; com deixa reposar els ulls en la penombra crepuscular basilical.

I quan ja alliberat de temences sortiries de la Basílica, diries com jo he dit del fons del cor: «Jo sé que palpita un Esperit dintre la meva Catedral.»

LA MISSA SOLEMNE

El Gloria.

El sacerdot alçant les mans ha cantat: — «Gloria in excelsis Deo» — i la Catedral ha sentit iniciar-se-li de nou aquell místic desig d'elevació.

El Credo.

Tot l'ardor de la paraula *credo* ha sigut repetit per la meva Seu que amb més intensitat aquell torment... aquell mateix impuls... aquell desig de l'èxtasi...

L'«*ascendit in caelum*».

— Senyor, apar que nostres ulls segueixin les altures buscant-vos allí...

O! com devia ser cosa meravellosa vostra admirable Ascensió, esdevinguda en plena llum, en ple matí, i en ple Orient!

Talment com Vos devíeu muntar la olor de la farigola, i les mirades de Maria i els Apòstols bo i espavordits.

Igualment, Senyor, voldria elevar-se la meva Catedral...

I ara apar que nostres ulls segueixin les altures veient-vos ascendir. No ens deixeu, Senyor!

Els apòstols contemplaven embadalits les últimes petjades que deixareu en la terra abans d'arrencar el vol.

No les buscarem nosaltres, car per conort nostre, us trindrem a Vos mateix aquí present. No ens deixeu, Senyor!

L'«*in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem*»

A l'evocar el sacerdot la memoria del Diví Esperit vivificant, una poderosa remor omplí la meva Seu, igual que la remor sublim del mar; i aquesta remor de l'Esperit basilical fou cosa espavordida i glaçada mes sangs. Igual en el Cenacle degué ser cosa esparveradora el vent remorós, el vent ressonant del Diví Esperit.

La crema de l'encens

Una columna d'encens s'eleva lleugerament amunt... amunt... incansablement, fins

que es va desfent la columna i esdevé com un núvol, un núvol gloriós, un núvol resplendent. La llum dels finestrals de l'absis amb furia com sageta passa per entre els calats de l'altar i juga amb l'espessa boira d'encens.

L'encens juga amb la llum... la llum juga amb l'encens... I es veuen ressaltar les esbeltes columnes del presbiteri en un fons de fum, diries de visió, de núvol palpitant per l'amor d'un abscondit miracle.

La meva Seu té enveja de la fumerola de encens. I les columnes senten més imperiosa aquella viror i aquell afany d'agilitat.

El Prefaci

Sursum corda

La Seu voldria enarbolar-se. Deu meu! quina passió més intensa sent aquesta Catedral! Ja ni es recorda que sigui arquitectura. Això és el deliri de la pedra!

A Sanctus

Hosanna in excelsis

— «El Senyor ve...»

El desitjat mes d'Abril, el temps de les germinacions comença avui...

Brandem les palmes... La hora de les cançons és arribada...

El Senyor ve...

Hosanna al Fill de David! Beneït el qui ve en nom del Senyor!»

L'hosanna proclamador de la gloria messiànica, l'hosanna triomfal que es breçolava imposant sobre l'onejar del llorer i dels palmers, té dintre la meva Seu un eco de majestat. S'ha fet memoria de la inquietut, del llanguir continu dels palmers i de l'alada cridoria victorejant, senyora dels espais i les columnes de la Seu han sentit que llur sava era atormentada i novament per una follia més punyent encara. I un voler apassionat, un afany d'assolir les altures, un neguit!... un impuls d'elevació bàrbara, superba, bàrbara, fa estremir la Seu en convulsió.

La Elevació

La hora de l'elevació s'és acostada. Una gran espectació comença a alenar dins la Basílica; ja no hi batega la Quietut, i l'Esperit de la Catedral queda en aquests moments mut de terror.

En el presbiteri es fa gran aldarull i veig bellugar un bell joc de dalmàtiques i de capes pluvials color de grana, fins que tot hom se va quedant de genollons.

Els sacerdot ha alçat els ulls al cel i s'ha doblat damunt de l'ara, i al cap de poc, de genoll, ja adora el Sagrament.

— El Senyor ja és aquí...

— Flectem nostres genolls. —

I a l'instant les campanes amatents co-

mencen el toc de rendiment i la orga solemnement diu per nosaltres la multitud de hosannes que de estona ha covava amb tant d'amor.

Ceremoniosament i tot seguint a la Hostia, s'aixeca una columna d'encens.

I la Hostia a l'eivar-se travessa un raig de sol. I encara que convertida en còs de Crist, quan és enlaire en mans del sacerdot, té encara el mateix tremolament de quan era daurada i feixuga espiga de blat.

I s'eleva el calze d'or tot gloriós i fulgurant, i travessa també aquell raig de sol que passant per entre'ls calats de l'altar ve d'un finestral de l'absis.

I aquest raig de sol moments après tot inquiet i tot brunzent se'n va a dormir dintre del calze.

Des de la cripta durant l'elevació

Aquell lloc de sepulcre també s'ha omplert d'espectació. Sobre d'ell, sobre la tomba de la Verge Màrtir, és edificada l'ara on deu immolar-se la càndida víctima.

Entre la remor d'homenatge s'ha percebut el sò ignocent d'una campaneta.

... Ara la Hostia blanca deu estar sospesa...

I diu que és en aquests moments, quan va descendint la Hostia, que el còs de Santa Eulària de nou sent la delícia d'aquell llençol de neu...

SACRIFICIS

Has entrat en la nostra Catedral?

I no has sentit el cruiximent de cosa que es consum davant de Deu com en ofrena i sacrifici?

A la hora de l'elevació, que és quan amb més audàcia alena l'Espectació de la Basílica, no has sentit un estertor somort i immens talment com el llunyà ressonar d'una cascata? no has sentit la imposant ranera de l'Esperit de la superba Catedral i l'ansia de cosa que es consum en esperit de sacrifici?

I aquells quatre ciris espaiats davant del gran retaule, els has vist morfont-se freturosos i amb el neguit de consumir-se força a la presència de Deu?

Has sentit el lleu espategar de la cera en sacrifici?

I el flam de la llantia l'has vist sempre tremolant amb l'afany de decaure?

I has hagut esment del fúnebre de l'en-

cens envolant-se enlaire, rabent i sens guiatge com un alarit victoriós?

I en mig del fauste, en mig de la fascinació i de la pompa litúrgica, has gustat l'estranya sabor de poder-te rendir davant d'un august Misteri que jo vull adorar sens voler comprendre'l?...

I senties dintre el pit, cor endins, la inquietut de cosa que es consum en oferiment de sacrifici?

EN EL «PAX DOMINI»

El «pax tecum» del sacerdot ha sigut repetit de boca en boca: — «Pax tecum. — Pax tecum.»

La Catedral ha sentit un moment de confusió a l'oír el «Pax tecum» diferents voltes; i ha cessat son afany d'agilitat. Ja no l'arbora el desig d'enarbolar-se i s'ha quedat embadalida com en la hora de la consagració.

La meua Seu s'és encantada, s'ha fet conscient de sa bellesa; i aquella mança immensa tota nervures que abriga el presbiteri s'ha fet avara de l'encens i del perfum de les pregaries.

La meua Seu s'ha embadalida, la meua Seu sembla encantada, i les voltes s'han fet cobdiciosos de la fosca i de l'encens i volen decorar-se amb patina d'oracions.

EL CHOR

En el chor de la meua Catedral continuament s'hi fa gran aldarull semblant a un jòc d'escacs.

Sempre amunt i avall, ara anant i venint, una meravellosa policromia de color us passa davant dels ulls en rítmic moviment. Jo en un dia de gran festa he vist rumbejar allí tota la pompa de les vestidures sacerdotals i militars. El bellugeig de la comitiva ostentant habillaments multicolors era una fantàstica pampalluga pels ulls.

I ruixien les sedes, i es rossegaven les armes damunt les lloses sepulcral, i ara les sedes vencien, i ara les armes amb son espategar.

I a quasi tots els militars i cavallers de les grans ordres jo els he sorprès dirigint un furtiu esguard als escuts d'armes que hi ha sobre els sitials del chor. Els ulls eren cobdiciosos del color en triomf, del brill immortel de l'or fulgurant en els escuts que, amb el casc al front i el plomatge indòmit voleiant, s'alcen gloriosos en fons d'atzur.

I n'eren sis canonges que estaven al mig del chor asseguts en tamborets i aixoplugats en una capa i trepitjant un drap de peus persa i festiu de color; i romanent immòbils! en actitud hieràtica i amb majesttat d'ídol antic oriental.

N'eren sis capes folgades, sis capes magnífiques, sis capes brodades, i a dalt les capes unes testes ja totes quasi calves, una de les quals, o si ho veieu!... parla amb els ulls i és tota estrafalaria i és burleta i molsuda com unā imatge d'altar barroc.

... Sis capes folgades, sis capes magnífiques, sis capes brodades donant pas a unes mans que es repengen en porres d'argent, joies d'orfebreria, i les testes s'hi reclinen meditant i somniant la gloria dels beats, prodigi inaudit, misteri de la Teologia...

... Sis capes fulgurants de pedreria, sis capes garboses, i en una d'elles un canonge sèc i vell perdut a dins, traient un coll nervut i una cara llarga... i també reposant el front a la porra de plata.

Veus-aquí les figures del gran jòc d'escacs. I quan se mouen se fan les processons i acuden cap a l'altar el porrer de cabell rícat, els sis canonges de les capes brodades i de les porres de plata i altres canonges encara amb hàbits vermells i de satí, venen després els escolanets i els patges i el Bisbe al darrera — igual que si diguessis el rei del jòc — amb la mitra crestejant i beneint amb la una mà i amb l'altra duen la croça profundament, reverencialment inclinada.

Torna la processó i el silenci es reprèn. I s'obra un llibre monumental sobre un faristol del chor. L'il·luminen dues atxes muntades sobre canalobres de ferro. En la primera pàgina hi ha una inicial majúscula tota d'or i voltada de solfa i de lletra negra i de lletra rúbrica.

Mirant la inicial, els canonges canten des de son sitial que és lloc d'honor. Cada sitial és un trono que té a sobre un bell escut i més enlaire un dosser. Cada dosser és un cimbori... El chor de la meua Catedral encara serva l'encant dels moviments i reverències dels cavallers del Toisó d'or. El chor de la meua Seu sembla un jòc d'escacs.

CONFIDENCIA

Davant del retaule de Sant Martí i Sant Martíà, mai he pogut resar-hi. Aquells dos

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

sants bisbes sempre rondinant a cau d'orella, i aquella borinor continua... i aquella remor de llatí...

EL CLAUSTRE

A l'entrar al Claustre

Així esparpella la vista a plena llum; esbandeix bé els ulls de tot llegany d'ombra crepuscolar.

Així obre'ls bé, que aquesta llum és claror de dematí.

DEL RETAULE DE LA MADONA DELS ANGELS I DE LES OQUES DEL BROLLADOR

En un retaule del meu claustre hi ha una Madona tota càndida, tota ideal. Té son fillet a la falda, un infantó faceciós i alegre, tot ben nu. Madona i el fillet tenen a sos peus un estol d'àngels músics tocant llurs instruments. La Verge està encisada i l'infantó també. Els àngels i Madona tenen els cabells ben rossos que a mi em semblen daurats. Els àngels i Madona ben bé semblen germans.

A la hora de celistia solemnement la Verge del trono descendeix, i al descendir s'ha desplegat son mantell amb regi abandó i al desplegar-se ha expandit per l'aire un vent tot de perfum.

El pas de la Verge i el dels àngels és lent, molt lent. La cèlica comitiva sembla portada en ales d'un encís que deu ser blanc o deu ser blau. Una feble i poruga resplendor viva i tremolosa els auriola a tots, i sura com un nuolet per dintre el claustre amarant per la llum moradenc de celistia. I en mig d'aquest nuolet de llum difosa es veu a dins una esplèndida coloraina de fastuosos abillaments.

Madona i els àngels sovint per entre les arcades miren molt enlaire, miren atentament i veuen com les branques de les palmeres se vinclen encara més gràcilment i més pausadament.

I del mirar les palmeres pervé un augment de distinció a tant egregies beutats...

En el claustre de la Seu hi ha un brollador on neden unes oques que totes són ben blanques i totes són perfum. Madona i els àngels prou les hi sabien de chor.

Els àngels i la Verge les prenen en les mans, i de tant amanyagar-les els dits dels àngels músics esdevenen més lleugers.

Madona del Claustre du un vestit que deixa veure un nacarí escot. Bé en saben prou les oques la blancor i el perfum, i mentre hi reposen els plau l'envoltar així son coll de ploma amb l'altre coll de carn. I plau a l'infantó jugar amb el plomatge de les oques blanques i descloure-hi i amagar-hi ses petitones mans,

Madona incansablement prodiga les carícies i soporta pacient el jugar de les oques i les facecies de l'Infant.

—Veus en el retaule els àngels de cabellera rossa i albes mans, com polsen àgilment llurs instruments?

Veus la Madona? Veus la blancor i sents la flaire de son pit? La veus inclinar-se com un lliri jovençà?

Veus com detura el Nen, qui resta amb els braços oberts i tot meravellat perquè li ha fugit aquella oca blanca? De tot això tu ara ja en sabs el secret.

Ara, vina, mira les oques que majestuosament rellisquen sobre l'aigua. Fixa't com saben el pas de la comitiva cèlica. Ara ja no estranyaràs que sàpiguen el ritme de les processons.

I veus aquell lleonet cabell rícat, abocat arràn del brollador escupint aigua?

Doncs, mira, quan Madona no hi va, nedant furientment les oques l'embesteixen fins a picar-li els ulls.

DEL CLOQUER

Campanades?...

Aquesta és la veu de la meva Catedral.

Es que potser el Misteri batega dins la Basílica i respira pel cloquer gegant?...

Senyor, Senyor! a mi em semblen follia

les emocions de la meva Catedral.

Ara, en aquesta hora de vespre, com esferiria el petjar l'interior del temple august! La quietut i el silenci com deuen resonar violentment!

Vos sabeu, Senyor, que aquest és l'homenatge de l'Esperit de la gran Arca.

Ara deu ser la hora del terror del Santuari...

I encara venta solemnement la campana de la Seu!

I demà no és cap festa...

Senyor, què deu passar per dins?...

Potser se descobreix la Vostra Majestat...

... Vinc, Senyor?...

MANUEL BRUNET

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

XIII. Curs Internacional

d'Expansió Comercial

DIA 27

Començaren al matí a Llotja les tasques del VIII Curs Internacional d'Expansió Comercial, assistint-hi nombrosa concurrència, formada principalment per estrangers, que han demostrat un interès grandíssim, que'ns enorgulleix i agraim vivament, en conèixer les diverses manifestacions de la nostra vida nacional en sos diversos aspectes mercantil, industrial, agrícola, artístic i literari, que constitueixen els temes de les conferències que's donaràn en el Curs.

El nombre d'inscrits en el Curs és superior al que hi hagué en els celebrats anteriorment en altres nacions.

A les nou del matí, hora anunciada, es donà la primera conferència. Abans, el director del Curs, senyor Amengual, dirigí en francès una expressiva i afectuosa salutació a la nombrosa concurrència que omplenava el saló d'actes. Començà dient que l'honor de dirigir-los per primera vegada la paraula corresponia al president del Comitè Executiu, senyor comte de Torroella de Montgrí, però que la supressió de l'acte inaugural,

l'haver-se aplaçat fins a dimecres la recepció de la Cambra de Comerç i l'haver tingut d'absentar-se una altra vegada de Barcelona el senyor comte, per atendre al restabliment de la seva salut, li imposaven el grat dever de gustar les primícies de la comunicació espiritual amb els inscrits.

Saludà en primer terme als matriculats estrangers, manifestant-los que procurarem correspondre a les esperances que'ls han fet venir a Espanya i que aixís a Barcelona com a les demás ciutats que visitin hi trobaràn el més vehement desig de fer-los grata la seva estada entre nosaltres. Exposit breument el plan i finalitat de les conferències, terminà manifestant que res més volia dir perquè, com ja havia expressat, l'honor de donar-los oficialment la benynguda pertany al comte de Torroella de Montgrí.

Després, en castellà, dirigí una afectuosa salutació als inscrits nacionals, expressant-los la més viva gratitud per la cooperació que amb la seva presencia presten als organitzadors del Curs, i per últim, referint-se en català als catalans, aixís matriculats com no, que presten son poderós aussili a la cele-

bració del Curs, va dir que tenia la seguretat que tots es complaurien en complir amb el seu dever perquè els estrangers i els forasters se n'emportessin una gratíssima impressió de la seva estada a Barcelona.

Seguidament es donà la primera conferència sobre'l tema «Resúm general de la Geografia d'Espanya», que desenrotllà brillantment el catedràtic de l'Institut de Girona, don Rafel Ballester, exposant amb claretat i colorit de frase, que donava gran relleu a les seves manifestacions, els més importants d'atos geogràfics de la nostra nació. Manifestà que Espanya deu considerar-se com un conjunt de regions diverses, ja que geologia, clima, recursos naturals, riquesa, idiomes i costums tot és variat. Respecte a la seva situació geogràfica afirmà que és una zona de transició entre l'Àfrica i Europa. Estudià després el clima, el literal, la hidrografia, la vegetació i el poble espanyol, producte de molts diversos elements etnogràfics, el tret característic de tots els quals és l'individuafisme rebel i indòmit. Respecte a les condicions generals de la geografia econòmica, sentà les següents afirmacions: Espanya està molt lluny de ser una terra de promissió com s'ha dit i cregut durant molt temps, car si bé conté terrenys fèrtils, aquests es redueixen al 10 per cent del sol i tenim 30 mil·lions d'hectàries sense conreu. La nostra riquesa minera és gran, però en molta part inexplorada. La principal riquesa està en l'agricultura. La indústria es troba localitzada a les zones marítimes actives. No obstant — acabà dient — els esforços creixents que s'estàn realitzant en tots els ordres de la vida econòmica, permeten obrir el cor a l'esperança d'una major i llarga prosperitat.

La notable conferència del senyor Ballester va ser il·lustrada amb projeccions.

La segona conferència a càrrec de don Josep Gascón, director de la Granja Model de Palencia, desenrotllà el tema «Ojeada sobre la Agricultura Española», constituint un conciençut treball que dona cabal idea de l'estat de nostra agricultura. Després de demostrar amb d'atos l'importància que re vesteix per a Espanya, país eminentment agrícola, tractà de la varietat dels seus productes i examinà les diferents regions agrícoles en què pot considerar-se dividida, la Septentrional o Cantàbrica, la Occidental, la Central, la Meridional, la Suboriental, la Oriental o Mediterrània i la Ibèrica, exposant les seves característiques. Per últim conté el notable treball del senyor Gascón interessants detalls sobre la producció de cereals, especialment del blat, la remaderia, les institucions agrícoles, la aplicació de adobs minerals i la maquinària agrícola.

Finalment, la tercera conferència que es donà el dia 27 a càrrec de l'il·lustre economista, el senador don Frederic Rahola, el qual, amb la seva habitual competència, des-

enrotllà l'interessant tema «Barcelona en la Historia del Comerç». Amb molta claretat en l'exposició va evocar el senyor Rahola la brillant historia de Barcelona en els fastos mercantils, recordant les lleis catalanes protectores del comerç, promulgades en una època en què la rudesia de les costums contrasta vivament amb el caràcter ampli i liberal que inspira aquelles. Cità en apoiament de les seves paraules el cèlebre Còdic dels Usatges, dictat per Berenguer el Vell en el segle XI, en el qual s'estableix el principi de respecte a les persones i béns dels comerciants estrangers que viatjaven per mar i terra catalans i en el qual s'estableix que totes les naus que vinguessin a Barcelona estaríen en pau i protegides per les lleis des del Cap de Creus fins a Salou. Els principis amplis i liberals que informen aquest Còdic, digué el conferenciant, no apareixen fins a 1215, o sigui 148 anys més tard en la famosa Carta Magna, de Anglaterra. Tractà també dels còsuls que anaven en totes les naus per a dirimir les diferències que poguessin sorgir entre el patró i els mariners i s'ocupà extensament del famós llibre del Consulat de Mar, còdic que regulà durant tants segles les relacions i el comerç marítims.

Continuà el senyor Rahola ressenyant la importància històrica de Barcelona des del punt de vista mercantil; exposà la influència que tingué en el seu comerç el descobriment de les Amèriques i concretant-se després a l'edat moderna va fer encertades consideracions sobre el seu present i probable pervindre.

DIA 28

Donà la primera conferència a les 9, el catedràtic de la Universitat i ex-director general de Primera Ensenyança, don Rafel Altamira, el qual desenrotllà el tema: «La civilització espanyola», examinant-la en ses diferents aspectes i manifestacions, amb tal originalitat i exacta observació, que l'auditori seguí amb creixent interès la dissertació del conferenciant, premiant sa tasca, al final, amb molts aplaudiments.

Examinà primer el concepte de la civilització, les singularitats en la personalitat dels pobles, els fets humans la qualificació dels quals és discutida i altres aspectes de caràcter general relacionats amb el tema, com fonament de le'studi que féu després de la civilització espanyola. S'ocupà també de la crítica estrangera, afirmant que sa posició actual no és hispanòfila i senyalà el valor pràctic que té la rectificació de les llegendes desfavorables per a Espanya.

Referint-se ja únicament a nostre país, determinà la època en què començà a ser factor apreciable en la civilització europea i estudià, seguidament, el període romà, l'acció d'Espanya en el període visigot, la transmissió a Europa de la cultura àrabe i

jueva, les relacions d'Espanya amb Itàlia i Orient, les conseqüències del descobriment d'Amèrica i la importància grandíssima de Espanya en dos segles, durant els quals fou factor activíssim de la política, la cultura i la formació del món modern. Prosseguint en aquesta ràpida ullada històrica, senyalà l'isolament relatiu en què quedarem en el segle XVII, les noves relacions adquirides en el XVIII i l'empenta empresa en el XIX, i acabà, després d'exposar els serveis prestats per Espanya respecte de la cultura clàssica, la musulmana i la jueva, ressenyant les qualitats del subjecte espanyol per a la civilització moderna, sobre tot en l'ordre econòmic, i la forma com aquestes qualitats fructifiquen a Amèrica, donant lloc a llegendes esperances en l'ordre cultural, que al mateix temps ens impliquen grans responsabilitats.

«La producció vinícola espanyola» fou el tema de la segona conferència, desenrotllat per don Rafel Roig i Torres. Aquesta conferència, que per malaltia del seu autor fou llegida pel director del Curs, captivà l'atenció de l'auditori pels interessants d'atos que conté i per la claretat d'exposició. Examinà la importància que té la viticultura a Espanya, per les grans extensions destinades a vinyes i sa abundant producció. Estudià els mètodes de conreus, fent ressaltar que durant molts segles s'efectuà aquest de una manera rudimentària, fins que a darrers del XVIII s'iniciaren alguns progressos que s'accentuaren més tard, especialment en la segona meitat del segle passat, a causa de l'aparició de les malalties del cep que, destruint les vinyes estrangeres, ocasionaren una alça important en els preus dels vins; això ocasionà que 'ls nostres agricultors plantessin grans extensions de vinyes, que després, quan a son torn ens invadí la filoxera, produí un veritable desastre. Relata els treballs realitzats per a la repoblació de les vinyes, que en la actualitat ocupen una extensió d'un mil·lió i mig de hectàries i produeix anyalment, per terme mig, de 25 a 30 mil hectòlitres de vi.

S'ocupa de les qualitats de nostres vins i de sa exportació, i després de fer encertades consideracions sobre'l medi de fomentar-la i d'augmentar al mateix temps la producció, que calcula que pot ser de 50 a 60 mil hectòlitres anyals, acaba reproduint les opinions d'autoritats mèdiques de diferents països, per a demostrar que'l vi constitueix una beguda perfectament higiènica amb tal que no se'n abusi.

La conferència, il·lustrada amb projeccions, fou molt aplaudida.

A la tarda hi hagué l'excursió a Sant Sadurní (caves Codorniu).

DIA 29

Don Josep Gascón Marín, catedràtic de la Facultat de Dret, de Saragossa, disertà,

amb veritable eloqüència, en francès, sobre «L'organització política i administrativa de Espanya».

Aquesta conferència, seguida amb creixent interès per l'auditori, abarcà, anc que molt resumidament, tots els principals elements de nostre règim polític i administratiu, des del Rei, del qui parlà el senyor Gascon en termes que mereixeren calurosa aprovació i aplaudiment dels concorrents, fins als partits polítics i les disposicions i projectes que tendeixen a la descentralització, esmentant especialment el R. D. sobre Mancomunitats i les corrents i actes positius en favor de l'autonomia d'Universitats, Cambres de Comerç i altres entitats encarregades d'exercir funcions que en els Estats centralitzats incumbeixen exclusivament al poder públic.

Anc que la Constitució per a res esmenta els partits polítics, nostre règim — diu — és règim de partits, influint molt en la realitat política la situació molt varia per la qual aquests han atravesat. Nostra opinió pública — afegeix — poc expressada, poc condensada, va exterioritzant-se més cada dia, procedint a voltes de manera tumultuària en la exteriorització. Es tal volta — afegeix — més l'element neutre, anomenat impropriament indiferent, que l'actiu en política, però mercès a la premsa, al miting i a què els partits polítics acuden a la tribuna pública, s'adverteix un avenç en l'actuació de la massa i en el desig de atraure-se-la dels partits. Tractà també del règim local i acabà afirmant que els presents moments són d'estabilitat de règim polític constitucional i de gran renovació de la organització administrativa, reclamada per la opinió i reconeguda la necessitat de la seva reforma pel Parlament i pels Governos.

Fou molt aplaudit.

No menys interessant resultà la conferència de don Ignasi Girona sobre «La producció olivarera», que desenrotllà el conferenciant amb gran competència, aportant una serie de dades estadístics que demostren la importància de aqueixa producció a Espanya. En efecte, el nostre país ocupa el primer lloc entre'ls altres productors d'oli; té una extensió de 1.416,122 hectàries destinades al conreu de l'olivera i la seva producció mitja anyal ascendeix a 1.906,586 quintars mètrics d'oli; la exportació d'oli d'oliva s'elevà en els últims anys a uns 50 mil-lions de pessetes i la d'olives en conserva a 10 mil-lions. Manifestà que no és de tèmper per ara una crisi de superproducció, a pesar de l'augment de la producció oliera, perquè els olis d'oliva són cada vegada més apreciats, no sols per al consum, sinó per a engrassament i lubrificació de les màquines delicades.

La conferència fou il·lustrada amb projeccions i al terminar, els concorrents foren obsequiats amb mostres d'olis i olives, regal de la casa Porcar i Tió.

El senyor Girona fou molt aplaudit i felicitat.

A continuació l'il·lustre arqueòleg, catedràtic de l'Universitat Central, don J. Ramón Mélida, donà la seva conferència sobre «La civilització romana i els seus monuments en la Península Ibèrica». El treball del docte conferenciant fou notabilíssim. Enumerà les principals obres realitzades pels romans a Espanya, les d'utilitat pública, com camins, ponts i aqüeductes i les artístiques. La conferència fou il·lustrada amb abundants projeccions de vistes dels més importants monuments romans.

A la tarde els inscrits en el Curs es reuniren a la Casa Llotja i des d'allí, dividits en dos grupus, visitaren uns la fàbrica de sederies del senyor Bernades i la de calçat del senyor Domínguez, i els altres la Granja del senyor Martí Codolar, quedant tots molt complaguts de les atencions de què foren objecte.

A la nit, tingué lloc al grandios Palau del passeig d'Isabel II, la recepció oficial en què la Cambra de Comerç i Navegació de Barcelona rebé als alumnes nacionals i estrangers del VIII Curs d'Expansió Comercial.

De la Premsa

El salario mínimo en Inglaterra

Hace más de cien años que la Gran Bretaña, con su «Moral and Health Act», estableció, en 1802, las bases para toda la legislación existente, concerniente al trabajo de fábrica. Con el «Trade Boards Act de 1909», pasó a determinar el salario mínimo que la ley garantiza a los obreros de ambos sexos en determinados ramos.

Fué este un principio importado de las colonias australianas, un ensayo experimental, según confesó el mismo gobierno inglés. Sin embargo, al presentar en 1908 Mr. Toulmin su «Sweated Industries Bill» (como denominó primeramente a su proyecto), todos los partidos aprobaron unánimemente este principio; el proyecto pasó a la segunda lectura sin experimentar la más mínima oposición, y, como «Trade Boards Act 1909» fué declarado ley, entrando en vigor el primero de enero de 1910. La rapidez con que el Parlamento inglés resolvió este asunto, fué prueba patente de que el país comprendió cuán cruel i nocivo para el obrero llegaron a ser los resultados de aquel sistema *de sudor*, del que eran víctimas sobre todo los obreros que trabajan en su casa, y, por lo tanto, se ven expuestos a la explotación en mayor grado que el obrero de taller. Y bien sabido es que de este mal no adolecía solamente Inglaterra, sino todos los países civilizados, y que era menester iniciar contra ello una acción internacional. La ley inglesa se aplicó, por de pronto, tan sólo a cuatro oficios, considerados como los peor pagados, o sean: la confección de trajes para caballero para los bazares; de cajas y demás objetos de cartón; de determinadas clases de encaje, y la producción de cadenas de hierro forjado o no forjado.

La ley misma no determina los diferentes salarios, sino que impone, a este fin, la formación de comisiones (trade boards) en las que entran en igual número patronos y obreros y algunos representantes del ministerio de Comercio. De la comisión pueden formar parte una o más mujeres, y si se trata de un ramo en que predomina el trabajo de la mujer, es obligatorio que entre los representantes del ministerio figure una mujer. Los acuerdos tomados por la comisión se consideran como válidos si no han sido impugnados en el transcurso de tres meses. Desde el momento en que, sancionado por

el ministerio del ramo, estos acuerdos entran en vigor, las contravenciones son castigadas con fuertes multas; además se exige la indemnización correspondiente para el obrero.

Por más que hace ya tres años y medio que la ley que acabamos de describir a grandes rasgos ha sido promulgada, puede decirse que tan sólo desde el año 1912 es obligatoria en toda su extensión. Sus beneficios alcanzan, en primer lugar, a los que se dedican al oficio trabajando en su casa; para gran número de obreros de ambos sexos, la mejora obtenida alcanza hasta el 80 por 100.

La confección de trajes para caballero es la más importante de las cuatro industrias citadas; la de objetos de cartón es la más extendida. Para ambas se ha fijado el salario por hora, de 6 pences para el hombre y de 3 1/4 para la mujer, lo que equivale, aproximadamente, a un salario semanal de 32 y 17 francos, respectivamente.

Muy trabajosa resultó la solución referente a la industria encajera, a causa de la intervención de las mediadoras, que tan sólo en el distrito de Nottingham ocupan unas 10.000 obreras, que trabajan en su casa y no tienen contacto alguno con el fabricante. Así es que los salarios resultaban a menudo poco menos que ilusorios. La comisión fijó el salario mínimo en 3 pences por hora, o sea en unos 16 francos semanales.

En cuanto se procedió a fijar el salario mínimo para los obreros de Cradley Heath, los únicos que se ocupan en la confección de cadenas de hierro, se supo que también a esta pesada industria se dedican las mujeres del distrito, a cuyo cargo corre la confección de cierta clase de cadenas. Da compasión saber cómo se abusó de estas infelices mujeres antes de la implantación del «Trade board». Su penoso trabajo se pagó a menudo con el salario ínfimo de un penny (10 céntimos) por hora. La comisión fijó el salario mínimo para el hombre en 50-60 céntimos por hora, y para la mujer en 20-25; de modo que resulta un salario semanal de 28 38 francos para el primero, y de unos 14 francos para la segunda.

En cuanto a los patronos, parece que en su inmensa mayoría juzgan favorablemente la nueva ley; reconocen que es una valla

contra la competencia de mala fe, y que contribuye poderosamente a que se distinga el patrono leal del desleal.

Para completar el éxito obtenido por el «Trade board 1909», en julio del año pasado el representante del ministerio de Comercio pudo declarar en el Parlamento que los patronos se avenían con gusto a pagar salarios más crecidos, para verse libres de los partidarios del sistema *del sudor*.

El público, a su vez, ha de sacar una gran lección de esta legislación nueva, o sea aprender a tener conciencia del deber que le incumbe de indagar las condiciones en que se efectúa la elaboración de los productos de los que en ella se ocupan. Al esfuerzo de un reducido número de personas generosas que, compadecidas de las condiciones indignas en que vivían los que se dedican al trabajo fuera del taller, fué debida la fundación, en 1906, de una «Anti Sweating League» (Liga contra el sistema del sudor), en cuyas aspiraciones se inspiró el *bill* de Mr. Toulmin, que a su vez llegó a ser la base del «Trade board 1909», que redimió de la más negra miseria a cerca de medio millón de obreros (de los que el 70 por 100 son mu-

jeros), pertenecientes a las cuatro industrias más arriba citadas.

Cinco oficios más solicitan actualmente del Parlamento inglés los beneficios del tratado mencionado, y no cabe duda de que los demás Estados europeos habrán de seguir el ejemplo de Inglaterra. En América el sistema inglés ha sido adoptado desde luego por varios Estados de la Unión; los acuerdos tomados sobrepujan aún a la legislación correspondiente inglesa.

(De *La Vanguardia*).

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit Lluís Gilí, Claris, 82

El cine y la censura

Nueva York 28 de Junio.

¿Se debe establecer la censura gubernamental para el cinematógrafo? En este país está planteado desde hace dos años este tema, sobre el cual se ha derramado ya mucha tinta.

Ante todo, unas cuantas cifras. Hay en los Estados Unidos de diez y seis mil a veinte mil locales destinados a ese espectáculo; acuden a ellos de siete a doce millones de personas diariamente, o sea, al año, de dos a tres mil millones. Los ingresos de esos establecimientos ascienden anualmente a unos trescientos millones de pesos.

Negocio colosal, sin duda, en el cual hay

empleados capitales, sólo en la producción de vistas, o *pictures*, como decimos aquí, de unos ciento cincuenta millones de pesos

El precio medio de las películas—o films—es de un peso por cada pie; pero puede llegar a ocho y a diez pesos. El *Ricardo III* ha costado nada menos que 30,000 y ha requerido 1,000 artistas—contando con los figurantes—, un barco de guerra de tres palos y cinco campos de batalla. Y *Del pesebre a la cruz*, obra religiosa—, aburridita, como todas las religiosas—, no ha bajado de 200,000 pesos.

En California está la mayor fábrica de vistas del mundo. Produce catorce obras por semana; tiene a sueldo fijo seis directores y

220 actores; el resto del personal llega a 600 individuos. Esa Empresa envía cada semana a sus talleres de Nueva York 14,000 pies de negativos, de los cuales se sacan de 150,000 a 200,000 de películas positivas.

En Chicago hay la friolera de 650 cines y, además, 50 teatros, en los que se da, además de *vaudeville*, películas. Se ha calculado que en Dallas, Texas, un tercio de la población va todos los días a los cines, y en Cleveland, Ohio, un quinto.

Raro es el villorrio que no tiene su cine, con su piano mecánico en la puerta y su cobrador. A este sujeto y al que opera el aparato se reduce el personal de la explotación.

La primera vez que vi el cine fué en Cádiz, en Septiembre de 1897. No conocía la cosa ni siquiera de nombre. Un gran letrero pintado de lienzo decía «Cinematógrafo de Lumiere, cincuenta céntimos.» Entré y vi al rey de Túnez, en carruaje, pasear por las calles con escolta de caballería. El espectáculo no duraba más que un cuarto de hora. Quedé maravillado; al día siguiente Perico Peral, aquel simpático marino, me explicó el invento.

Lo que entonces no era más que una curiosidad científica, es ahora el más popular de los espectáculos, uno de los grandes negocios y hasta una revolución artística o antiartística, según algunos críticos.

¿Cuales serán sus efectos? El tiempo los dará a conocer todos; hasta ahora aquí no se ha visto más que unos cuantos. Uno de ellos ha sido quitarle público a los teatros de drama, comedia, opereta, etc.; otro—en ciertos distritos de Nueva York—hacer bajar los ingresos de las tabernas; otro—observado en San Antonio, Texas—disminuir la concurrencia a las bibliotecas públicas. Y así, como en tantas cosas de este mundo, hay de lo bueno y de lo malo.

Se prevé que sus efectos morales (o inmorales) serán más poderosos que los del teatro, porque los sentirá mayor número de espectadores y, sobre todo, los niños. De

—EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES—

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telefon-Central; Pelayo, 44, telef. 1,113 ♦ Economía. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posceix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

aquí el problema de la censura previa.

Aquí no existe para el teatro. Si alguna obra es denunciada como inmoral por un ciudadano o por un fiscal, se le forma proceso al empresario y mientras viene la sentencia se sigue representando la obra, a la cual se le ha hecho un reclamo gratuito y eficaz. Esto sucedió con *Sapho*, de Alfonso Daudet.

Y no habiendo censura—oficial—para dramas y comedias, ¿cómo va a haberla para películas cinematográficas? Y si la hubiera sería tan estúpida como lo es la inglesa y como lo fué la francesa.

Lo que sí existe ya para el cine es la censura voluntaria y privada, a la cual se someten las principales Empresas productoras, y la ejerce una Comisión o *Board* de hombres instruidos y respetables, representantes de Asociaciones de caridad y de moralización. Esos censores no cobran sueldo, pero los gastos del servicio son pagados por las Empresas.

En cinco años han sido censuradas veinte mil obras y las más aprobadas. Las cifras de Enero de este año son instructivas: de quinientas treinta y dos obras examinadas, cuatrocientas cuarenta i cuatro fueron admitidas y cinco desechadas; en ochenta y

tres se exigió modificaciones y supresiones, que se apresuraron a hacer las Empresas.

Si una de éstas exhibe una obra rechazada, la Comisión rompe relaciones con la Empresa, la cual pierde el derecho de poner en sus obras—por inocentes que sean—que las ha aprobado la Comisión. Todas las semanas se comunican las resoluciones de ésta a los alcaldes y los jefes de policía que lo solicitan.

Este régimen está dando buenos resultados, pero considerados insuficientes por los partidarios de la censura oficial. El establecerla no parece fácil; primero porque, como llevo dicho, no la hay para el teatro, y luego porque si la materia no fuese de la competencia del Congreso, se necesitarían tantas leyes como Estados tiene esta República; esto es, cuarenta y ocho.

ANTONIO ESCOBAR

(*El Diluvio*).

Publicacions de l'Institut de Ciències

(PALAU DE LA DIPUTACIÓ)

PTES.

Arxius. Any I, fascicles I, II i III
cada un 4

Arxius. Any II, fascicle I i II,
cada un 4

Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i J. SALLEN. Fascicle I. 5
Fascicle II 5

Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PRUNYER, Volum I. 1913. 10

Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i DE J. CHÍA. *En preparació*.

— Camisería
i Corbatería

— Boquería-32
:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

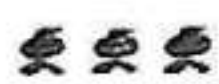

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

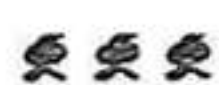
SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL

VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES

LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE

SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Eiada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona.